

**Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.
podlegająca ujawnieniom**

na dzień 31.12.2012 r.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
1.1.	Informacje ogólne o Banku.....	3
1.2.	Informacje ogólne o Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.	4
1.2.1.	<i>Jednostki objęte konsolidacją pełną .....</i>	4
1.2.2.	<i>Jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną .....</i>	5
1.2.3.	<i>Jednostki wykazywane metodą praw własności.....</i>	6
1.2.4.	<i>Jednostki pomniejszające fundusze własne.....</i>	6
1.2.5.	<i>Jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych.....</i>	6
2.	Podstawa sporządzenia Polityki informacyjnej	7
3.	Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem	7
3.1.	Ryzyko kredytowe.....	7
3.1.1.	<i>Ramy prawne systemu zarządzania ryzykiem kredytowym.....</i>	8
3.1.2.	<i>Organizacja procesu zarządzania ryzykiem kredytowym.....</i>	8
3.1.3.	<i>Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym .....</i>	11
3.1.4.	<i>Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań .....</i>	12
3.1.5.	<i>Techniki redukcji ryzyka kredytowego i polityka zabezpieczeń .....</i>	20
3.2.	Ryzyko finansowe	23
3.3.	Ryzyko operacyjne	31
4.	Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym	33
5.	Fundusze własne.....	34
6.	Adekwatność kapitałowa.....	36
6.1.	Regulacyjne wymogi kapitałowe (Filar I NUK)	36
6.2.	Kapitał wewnętrzny (Filar II NUK).....	38
7.	Informacja dotycząca zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze	40

1. Wprowadzenie

1.1. Informacje ogólne o Banku

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu.

W dniu 12 marca 2002 roku nastąpiło przyłączenie do Gospodarczego Banku Południowo-Zachodniego S.A. pięciu banków: Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A. oraz Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. tworząc jeden Bank Zrzeszający, którego nazwa – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. zarejestrowana została w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Obecnie siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Płockiej 9/11B.

Spółka wpisana jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

Bank BPS S.A. jest Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (z późn. zm.).

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, które na 31.12.2012 r. posiadały łącznie 84,25 % akcji, w tym banki zrzeszone i współpracujące 83,71 %.

Tabela 1. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2012 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze:	265 663 442	84,25%
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	256 917 967	81,48%
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 699 282	0,54%
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	7 046 193	2,23%
Inne Banki Polskie	11 479 297	3,64%
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,34%
Pozostali akcjonariusze:	32 836 382	10,41%
- osoby fizyczne	1 442 494	0,46%
- pozostali	31 393 888	9,95%
Bank BPS S.A.	1 134 268	0,36%
Razem	315 331 204	100,00%

Bank BPS S.A. sprawując funkcję banku zrzeszającego, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych Zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec nich działalność komercyjną. Poprzez sieć placówek bankowych funkcjonujących na terytorium całego kraju, obsługuje klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, prowadząc operacje zarówno w złotych jak i w walutach obcych.

1.2. Informacje ogólne o Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.

Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A. zwana dalej Grupą, rozumiana jest jako Bank BPS S.A. oraz podmioty zależne, współzależne i stowarzyszone, które uzupełniając ofertę Banku, realizują jednocześnie własne cele biznesowe.

1.2.1. Jednostki objęte konsolidacją pełną

Grupę jednostek objętych konsolidacją pełną według stanu na 31.12.2012 r. stanowiły: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz niżej wymienione podmioty:

Tabela 2. Jednostki zależne objęte konsolidacją pełną

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Podmioty zależne	
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	62,51%
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	84,24%
IT BPS Sp. z o.o.	100,00%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	100,00%
BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.	100,00%
HR BPS Sp. z o.o.	100,00%
Positive Advisory S.A. w likwidacji	80,82%
BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	100,00%
Dom Inwestycyjny Libero S.A.	100,00%
BPS Leasing S.A.	76,00%
BPS Faktor S.A.	76,00%

Na dzień 31 grudnia 2012 roku Grupa posiadała certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych konsolidowanych metodą pełną:

Tabela 3. Certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Jednostki zależne	
BPS 1 NS FIZ	97,40%
BPS 2 NS FIZ	95,00%
Quantum 1 FIZ AN	100,00%
Quantum 2 FIZ AN	100,00%
Uzdrowiska Polskie FIZ AN	88,40%
Uzdrowiska Polskie 1 FIZ AN	100,00%
Contango FIZ	65,09%
Contango 1 FIZ	62,86%
Contango 2 FIZ	100,00%
Harenda 6 FIZ	100,00%
Harenda 7 FIZ	100,00%
Amathus 1 FIZ	100,00%

1.2.2. Jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną

W Grupie na koniec 2012 r. nie występowały jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.

1.2.3. Jednostki wykazywane metodą praw własności

Jednostkami objętymi sprawozdaniem skonsolidowanym, spełniającymi warunki konsolidacji metodą praw własności na 31.12.2012 r. były następujące spółki:

Tabela 4. Jednostki zależne i stowarzyszone wykazywane metodą praw własności

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Podmioty zależne	
Uzdrowiska Polskie Zarządzanie Sp. z o.o	70,00%
Uzdrowisko Iwonicz S.A.	80,32%
Zakład Lecznicy Uzdrowisko Nałęczów S.A.	79,49%
Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.	79,12%
Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.	84,20%
Podmioty stowarzyszone	
IT Card Centrum Technologii Płatniczych S.A.	29,38%
Termisil Huta Szkła Wołomin S.A.	23,31%

1.2.4. Jednostki pomniejszające fundusze własne

Fundusze własne Grupy na 31 grudnia 2012 roku pomniejszane były o wartość pożyczek udzielonych dla:

- BS Piaseczno ze środków własnych Banku BPS S.A. (5,0 mln zł);
- BS Santok ze środków własnych Banku BPS S.A. (2,0 mln zł).

1.2.5. Jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych

Podmiotem, który nie był konsolidowany i nie pomniejszał funduszy własnych była spółka Podlasie Leasing Spółka z o.o., utworzona w 1997 roku przez Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny S.A. Od 2003 roku spółka znajduje się w likwidacji. Przedmiotem jej działalności było prowadzenie obsługi i finansowanie operacji leasingowych. Bank BPS S.A. posiada 100 % udziałów w Spółce na kwotę 23 tys. zł. Na udziały jest utworzona rezerwa z tytułu trwałej utraty wartości w kwocie równej cenie nabycia udziałów.

Szczegółowe informacje dotyczące podmiotów zależnych oraz stowarzyszonych znajdują się w Nocie 1.2. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 r.

2. Podstawa sporządzenia Polityki informacyjnej

Niniejszy dokument stanowi realizację postanowień Polityki Informacyjnej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. dotyczącej adekwatności kapitałowej oraz Uchwały Nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu (z późniejszymi zmianami). Informacje ogłaszane na podstawie wymienionej Uchwały przeznaczone są dla uczestników rynku, a także innych podmiotów, bądź osób zainteresowanych zakresem ogłaszanych informacji.

Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej zostały sporządzone w ujęciu skonsolidowanym na podstawie danych zaprezentowanych w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 r.

3. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem

W Grupie funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy.

W procesie zarządzania ryzykiem, strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

3.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe Grupy oznacza możliwość wystąpienia strat finansowych spowodowanych nie wywiązaniem się kontrahentów poszczególnych podmiotów wchodzących w skład Grupy, z warunków zawartych umów. W Grupie ryzyko kredytowe identyfikowane jest zarówno w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej, jak i do całego portfela kredytowego.

Podejmowanie ryzyka zmusza Grupę do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwaniu form ograniczania zagrożeń i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. W Grupie prowadzony jest proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka kredytowego.

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie jest zwiększenie bezpieczeństwa działalności kredytowej, poprzez zapewnienie właściwej jakości oceny tego ryzyka oraz skuteczny proces monitorowania zaangażowania kredytowego, zarówno wobec pojedynczego klienta jak i całego portfela kredytowego.

W realizacji powyższego celu kluczowe znaczenie odgrywa ostrożnościowe podejście do oceny ryzyka kredytowego, uwzględniające identyfikację i ocenę źródeł jego występowania (zarówno aktualnych jak i potencjalnych) oraz przyjmowanie płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości.

Bank, jako podmiot dominujący, w ramach nadzoru nad ryzykiem Grupy przeprowadza ocenę ryzyka kredytowego w działalności spółek zależnych oraz ocenę wpływu tego ryzyka na poziom ryzyka kredytowego w Grupie.

3.1.1. Ramy prawne systemu zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Grupie odbywa się w oparciu o regulacje wewnętrzne, określające zasady identyfikacji, pomiaru, oceny i monitorowania ryzyka kredytowego Grupy. Regulacje te powstają z uwzględnieniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa i uregulowań prawnych Nadzorca. Spółki Grupy zobowiązane są do posiadania tych spośród regulacji z obszaru zarządzania ryzykiem kredytowym, których wprowadzenie do stosowania rekomendowane jest im przez Bank – w zależności od specyfiki profilu ryzyka danej spółki.

Do zbioru regulacji rekomendowanych spółkom zależnym przez Bank należą:

- Polityki zarządzania ryzykiem kredytowym;
- Regulamin Podejmowania decyzji kredytowych;
- Regulamin działania komitetu kredytowego;
- Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym;
- Metodyki oceny zdolności kredytowej.

Funkcjonujący w Grupie system zarządzania ryzykiem kredytowym oceniany jest przez Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym - komórkę organizacyjną Banku odpowiedzialną za jego organizację.

3.1.2. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem kredytowym

Ocena ryzyka kredytowego Grupy przeprowadzana jest zarówno na poziomie ekspozycji kredytowej, jak i na poziomie całego portfela kredytowego.

W procesie oceny ryzyka kredytowego pojedynczej ekspozycji uczestniczą:

- Zarząd Banku lub dwóch Członków Zarządu Banku - w zależności od łącznego zaangażowania Grupy w ekspozycje kredytowe kontrahenta, poprzez podejmowanie decyzji o zgodzie na zrealizowanie przez spółkę zależną transakcji, charakteryzującej się ryzykiem kredytowym;
- Komitet Kredytowy Banku - poprzez wydawanie opinii poprzedzających podjęcie decyzji przez Zarząd Banku lub dwóch Członków Zarządu Banku, w zakresie zrealizowania przez spółkę zależną transakcji charakteryzującej się ryzykiem kredytowym;
- komórka organizacyjna Banku odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem kredytowym, poprzez:
  - ✓ weryfikację oceny ryzyka kredytowego transakcji realizowanych przez spółki zależne wchodzące w skład Grupy;
  - ✓ zarządzanie systemem zapytań dotyczących wykorzystania limitów koncentracji zaangażowań funkcjonujących w Grupie;
  - ✓ uczestnictwo wyznaczonych pracowników tej komórki w posiedzeniach Komitetów Kredytowych spółek zależnych wchodzących w skład Grupy.

Stopień zaangażowania wyżej wymienionych organów, komitetów i komórek organizacyjnych Banku w ocenę ryzyka kredytowego pojedynczej transakcji jest dostosowywany do skali oraz specyfiki działalności poszczególnych spółek zależnych Grupy i określony w ich przepisach wewnętrznych.

Ocena ryzyka kredytowego pojedynczej transakcji dokonywana jest na podstawie informacji określonych w przepisach wewnętrznych, regulujących zasady ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań funkcjonujących w Grupie oraz w dokumentacji kredytowej, zgodnie z obowiązującymi metodami oceny zdolności kredytowej.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa kontynuuje i rozszerza współpracę ze Związkiem Banków Polskich, Biurem Informacji Kredytowej oraz Biurem Informacji Gospodarczej - instytucjami zewnętrznymi oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

W procesie oceny ryzyka na poziomie portfelowym Zarząd Banku otrzymuje miesięczne raporty na temat ryzyka kredytowego portfela ekspozycji kredytowych w Grupie. Dane niezbędne do sporządzania raportów Bank pozyskuje ze spółek zależnych, które przekazują je w zakresie oraz w terminach określonych w regulacjach wewnętrznych. Dane te wykorzystywane są również w zarządzaniu limitami koncentracji Grupy, wyznaczaniu wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe na poziomie skonsolidowanym i w naliczanie odpisów na utratę wartości aktywów kredytowych w Grupie.

Łączne ryzyko portfela kredytowego jest determinowane przez wielkość pojedynczych zagrożeń, prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz stopień współzależności między nimi. W odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego, Grupa zarządza ryzykiem kredytowym poprzez:

- dywersyfikację, monitorowanie i raportowanie ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji, związanego z dużymi zaangażowaniami Grupy;
- monitorowanie i raportowanie jakości portfela (badanie szkodowości kredytów w poszczególnych segmentach klientów, branżach, regionach i oddziałach Banku);
- monitorowanie i raportowanie adekwatności dokonywanych odpisów i wielkości tworzonych rezerw na należności zagrożone, w porównaniu do ich poziomu oraz wielkości wyniku finansowego;
- analizę migracji ekspozycji pomiędzy poszczególnymi kategoriami ryzyka;
- monitorowanie ekspozycji zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka;
- monitorowanie kredytów udzielanych członkom Rady, Zarządu Banku, osobom zajmującym kierownicze stanowiska oraz podmiotom powiązanim z nimi kapitałowo lub organizacyjnie.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 16.12.2008 r. (Dz.U. Nr 235, poz. 1589 z późn. zm.) ekspozycje kredytowe klasyfikowane są do odpowiednich kategorii ryzyka według dwóch kryteriów:

- kryterium terminowości – terminowość spłaty kapitału lub odsetek;
- kryterium ekonomiczne – badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika (kredytobiorcy, poręczyciela).

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych do poszczególnych kategorii ryzyka według kryterium terminowości odbywa się w sposób automatyczny, z wykorzystaniem systemu ewidencyjno-księgowego Banku.

Za ekspozycje zagrożone Bank uznaje należności zaklasyfikowane do kategorii ryzyka „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone”.

Rezerwy celowe tworzone są na ryzyko związane z działalnością Banku w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- kategorii "normalne" – w zakresie kredytowych ekspozycji detalicznych;
- kategorii "pod obserwacją";
- grupy "zagrożone" – w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub „stracone”.

Wysokość tworzonych rezerw związana jest bezpośrednio z kategorią ryzyka, do której została zaklasyfikowana ekspozycja oraz z jakością przyjętych zabezpieczeń.

Na pokrycie ryzyka związanego z działalnością kredytową, Bank dokonuje odpisów na rezerwy celowe, tworzone w ścisłej korelacji z rozpoznany ryzykiem, tj. na pokrycie straty związanej z określonymi należnościami lub ich grupami w oparciu o ocenę możliwości jej wystąpienia.

Rezerwa na ryzyko ogólne tworzona jest zgodnie z art. 130 ustawy Prawo bankowe (Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.). Rezerwa tworzona jest w ciężar kosztów, na pokrycie niezidentyfikowanego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności bankowej. Tworzenie i rozwiązywanie rezerwy dokonywane jest na podstawie oceny ryzyka, uwzględniającej w szczególności wielkość należności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych.

Na poziomie skonsolidowanym Grupa dokonuje pomiaru utraty wartości dla ekspozycji kredytowych, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości. Do kalkulacji i oszacowania straty z tytułu odpisów aktualizujących Grupa wykorzystuje metodę indywidualną dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych oraz metodę portfelową dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych, o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego.

Tabela 5. Zmiana stanu odpisów na ekspozycje spełniające przesłanki utraty wartości w okresie od 01.01.2012 r. do 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ekspozycje ocenie grupowo	Ekspozycje ocenie indywidualnie	Razem
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2012 r.	34 551	113 938	148 489
Utworzenie odpisów	58 475	60 606	119 081
Rozwiązanie odpisów	30 982	17 674	48 656
Pozostałe zmiany	22 936	-23 498	-562
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2012 r.	84 980	133 372	218 352

Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych, tj. po pomniejszeniu o utworzone odpisy na aktywa z utratą wartości), bez uwzględniania efektów technik redukcji ryzyka kredytowego (przyjętych przez Grupę zabezpieczeń, saldowania bilansowego) na dzień 31.12.2012 r. wyniosła 20 849 929 tys. zł.

Działalność kredytowa Grupy obarczona jest największym ryzykiem. Wynika to zarówno z ryzyka działalności gospodarczej, związanego z trudnością w przewidywaniu zjawisk gospodarczych ze względu na ich dużą zmienność, jak i ze zmiany wartości rynkowej przyjętych zabezpieczeń oraz ich różnej płynności. Informacja o obciążeniu ryzykiem kredytowym w sposób zagregowany prezentowana jest poprzez wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego, uwzględniany przy obliczaniu współczynnika wypłacalności.

Wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe Grupy na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniósł 731 512 tys. zł.

3.1.3. Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym

Głównymi celami polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w 2012 r. były:

- racjonalne zarządzanie ryzykiem kredytowym, oparte o zasadę bezpieczeństwa, zarówno w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej, jak i do całego portfela kredytowego;
- utrzymywanie stabilnego oraz zrównoważonego pod względem jakości i wartości portfela kredytowego, cechującego się odpowiednią dochodowością oraz bezpieczeństwem, rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych;
- rozwój współpracy w zakresie zawierania konsorcjów ze zrzeszonymi i współpracującymi bankami spółdzielczymi.

Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym, określa zasady dywersyfikacji tego ryzyka, wskazując jednocześnie komórkę organizacyjną odpowiedzialną za identyfikację i ocenę poziomu koncentracji zaangażowań i przygotowanie propozycji działań koniecznych do podjęcia w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące.

W ramach podejmowanych działań dywersyfikujących ryzyko koncentracji zaangażowań wykorzystuje się następujące instrumenty:

- na poziomie jednostkowym:
  - ✓ procedury oceny zdolności kredytowej kredytobiorców i ustanawiania prawnych zabezpieczeń,
  - ✓ procedury opiniowania i podejmowania decyzji kredytowych,
  - ✓ procedury udzielania upoważnień do podejmowania decyzji kredytowych,
  - ✓ procedury monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka kredytowego,
  - ✓ procedury monitorowania zabezpieczeń,
  - ✓ procedury monitorowania zaangażowania Grupy w kredyty i pożyczki o terminie zapadalności powyżej 10 lat,
  - ✓ procedury ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań;
- na poziomie portfela kredytowego:

- ✓ parametryczne normy ostrożnościowe (ustawowe),
- ✓ wewnętrzne limity w zakresie koncentracji zaangażowań kredytowych,
- ✓ szacowanie odpowiedniej wielkości kapitału wewnętrznego z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań.

3.1.4. Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań

Ryzyko koncentracji jest postrzegane jako najbardziej istotny pojedynczy czynnik ryzyka. Znajomość skali niebezpieczeństw związanych z koncentracją zaangażowań umożliwia prawidłowe zarządzanie aktywami Grupy, a przede wszystkim tworzenie bezpiecznej struktury portfela kredytowego.

Grupa zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań, zarówno na poziomie jednostkowym, jak i na poziomie całego portfela aktywów.

W odniesieniu do portfela kredytowego Grupa stosuje i monitoruje wewnętrzne limity zaangażowań, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż, regionów, zabezpieczeń i walut. System limitów wewnętrznych obejmuje również koncentrację zaangażowań z tytułu ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości i zabezpieczonych hipotecznie oraz z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych.

Grupa identyfikuje koncentracje zaangażowań i dokonuje oceny stopnia ryzyka kredytowego związanego z tymi koncentracjami.

Celem zarządzania limitami koncentracji jest:

- ograniczanie skłonności do nadmiernej ekspozycji ryzyka wobec jednego klienta bądź grupy klientów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie;
- zapewnienie odpowiedniej dywersyfikacji podmiotowej ryzyka i alokacji środków finansowych;
- wskazanie poziomów minimalnych pułapów bezpieczeństwa;
- umożliwienie właściwej dywersyfikacji i segmentacji portfela kredytowego;
- umożliwienie oceny poziomu ryzyka i prawidłowego zarządzania aktywami.

Bank monitoruje zaangażowanie w limitach z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. W przypadku wykorzystania limitu na poziomie ustalonym przez Grupę, podejmowane są działania w celu ograniczenia poziomu koncentracji zaangażowań.

Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji zaangażowań, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące, Grupa podejmuje działania, których celem jest zminimalizowanie poziomu ryzyka kredytowego portfela kredytowego i w efekcie zapewnienie bezpiecznej struktury tego portfela.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, mających na celu dywersyfikację tego ryzyka, uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu ryzyka kredytowego, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Grupy.

Grupa ustala zasady klasyfikacji ryzyk koncentracji zaangażowań pod względem istotności, w oparciu o procedurę szacowania i oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego.

Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Grupy.

Proces szacowania kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej w odniesieniu do ryzyka koncentracji zaangażowań uwzględnia:

- jakość zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań;
- jakość systemu kontroli wewnętrznej;
- możliwość podjęcia efektywnych działań obniżających poziom ryzyka koncentracji zaangażowań;
- rezultaty wyników pomiaru ryzyka koncentracji.

W 2012 roku w Grupie nie wystąpiła konieczność utworzenia dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań.

Tabela 6. Struktura koncentracji geograficznej ekspozycji* w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Województwo	Klasa ekspozycji										Razem
	Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	Inne ekspozycje	
dolnośląskie	0	28 198	6 977	22 577	877 235	282 565	40 616	40 089	0	10 000	1 308 257
kujawsko-pomorskie	0	17 421	56	7	70 602	13 587	3 701	3 470	0	1 268	110 112
lubelskie	0	32 489	6 739	1 223	329 543	331 588	42 305	6 700	0	11 267	761 854
lubuskie	0	1 410	196	8	34 204	53 978	24 069	7 755	0	1 905	123 525
łódzkie	0	32 428	451	140	90 445	116 921	11 290	4 746	0	9 157	265 578
małopolskie	0	38 558	349	26 910	690 911	226 151	48 173	68 532	0	30 559	1 130 143
mazowieckie	7 564 264	40 349	16 775	2 310 763	1 606 521	336 688	54 042	110 548	248 668	927 554	13 216 172
opolskie	0	16 134	1 130	1 510	153 524	149 348	14 536	2 407	0	2 940	341 529
podkarpackie	0	69 826	4 514	924	748 501	144 065	58 784	20 923	0	24 689	1 072 226
podlaskie	0	31 753	1 532	1 505	49 406	246 154	13 117	889	0	14 339	358 695
pomorskie	0	6 026	98	11	144 624	36 411	4 992	34 382	0	2 416	228 960
śląskie	0	17 897	372	16 286	368 912	155 405	16 344	81 547	0	14 313	671 076
świętokrzyskie	0	11 746	720	9	131 214	73 205	9 441	497	0	4 607	231 439
warmińsko-mazurskie	0	33 650	3 482	33 651	399 916	327 460	29 792	2 593	0	6 378	836 922
wielkopolskie	0	0	0	0	144 282	19 375	0	1 079	0	513	165 249
zachodniopomorskie	0	0	0	0	21 561	5 762	0	2	0	867	28 192
OGÓŁEM	7 564 264	377 885	43 391	2 415 524	5 861 401	2 518 663	371 202	386 159	248 668	1 062 772	20 849 929

* ekspozycje netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 7. Struktura branżowa w podziale na klasy ekspozycji* na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Sekcja działalności	Klasa ekspozycji										Razem	
	Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	Ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	Inne ekspozycje		
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	353 217	51	0	0	0	0	0	0	0	0	353 268
Budownictwo	0	0	0	0	1 274 254	192 049	47 682	111 203	0	0	0	1 625 188
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	4 991	2 769	0	13 324	17 104	57	0	0	0	0	38 245
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4 305 912	0	0	2 019 121	146 138	8 459	34 754	3 930	248 668	3 404	0	6 770 386
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0	1	0	121 709	43 818	2 164	341	0	0	0	168 033
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	1	0	76 574	27 558	269	222	0	0	0	104 624
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	53	55	0	5 406	3 870	86	56	0	0	0	9 526
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	8 248	0	948 617	87 199	10 947	7 951	0	0	0	1 062 962
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	0	0	494 571	100 587	11 826	42 541	0	0	0	649 525
Edukacja	0	0	14 807	0	5 392	17 684	387	0	0	0	0	38 270
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0	0	0	0	20	0	0	0	20
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	27 039	19 043	597	1 066	0	0	0	47 745
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	0	0	0	652 755	431 996	13 397	41 619	0	84	0	1 139 851
Informacja i komunikacja	0	0	0	0	18 052	8 771	588	8	0	1 531	0	28 950
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	10 369	784	0	159 612	52 442	1 190	433	0	0	0	224 830
Pozostała działalność usługowa	0	0	11 114	0	98 461	7 810	2 313	201	0	0	0	119 899
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	138	0	1 212 008	309 867	9 935	124 296	0	134	0	1 656 378
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0	268	0	230 950	640 513	15 362	19 131	0	1 171	0	907 395
Transport i gospodarka magazynowa	0	0	0	0	180 699	77 779	1 914	4 517	0	0	0	264 909
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	32 037	13 718	0	2 675	0	0	0	48 430
BEZ PKD	3 258 352	9 255	5 155	396 403	163 803	458 396	217 734	25 949	0	1 056 448	0	5 591 495
OGÓŁEM	7 564 264	377 885	43 391	2 415 524	5 861 401	2 518 663	371 202	386 159	248 668	1 062 772	0	20 849 929

* ekspozycje netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 8. Ekspozycje* z utratą wartości w podziale na sekcje działalności i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Seksja działalności	Klasa ekspozycji						Razem
	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0	0	0	0	0
Budownictwo	0	0	39 580	12 457	19 802	144 978	216 817
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	0	0	0	0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	7 220	9 998	73	0	5 151	22 442
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0	0	54	0	1 635	1 689
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	0	155	0	1 268	1 423
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	1 324	0	804	2 128
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	36 035	272	0	9 871	46 178
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	10 013	8 538	400	50 119	69 070
Edukacja	14 500	0	0	0	0	47	14 547
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0	0	20	20
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	1	0	3 322	3 323
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	0	9 232	12 470	433	77 036	99 171
Informacja i komunikacja	0	0	0	1 990	0	62	2 052
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	0	40	23	942	1 005
Pozostała działalność usługowa	0	0	0	12	0	1 046	1 058
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	84 105	29 743	639	169 198	283 685
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0	3 749	9 296	0	40 183	53 228
Transport i gospodarka magazynowa	0	0	0	996	0	6 552	7 548
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	19	0	3 443	3 462
BEZ PKD	0	0	0	7 249	2 082	50 850	60 181
OGÓŁEM	14 500	7 220	192 712	84 689	23 379	566 527	889 027

* ekspozycje brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom w Grupie

Tabela 9. Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w podziale na sekcje działalności i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Seksja działalności	Klasa ekspozycji						Razem
	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0	0	0	0	0
Budownictwo	0	0	2 221	2 876	545	27 133	32 775
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	0	0	0	0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	1 705	5 200	72	0	1 093	8 070
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0	0	51	0	1 239	1 290
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	0	151	0	1 160	1 311
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	193	0	643	836
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	292	269	0	1 984	2 545
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	53	3 497	268	6 747	10 565
Edukacja	399	0	0	0	0	37	436
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0	0	10	10
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	2 469	2 469
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	0	584	7 094	136	30 437	38 251
Informacja i komunikacja	0	0	0	317	0	49	366
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	0	38	14	488	540
Pozostała działalność usługowa	0	0	0	10	0	866	876
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	7 983	7 560	180	34 004	49 727
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0	0	2 447	0	19 006	21 453
Transport i gospodarka magazynowa	0	0	0	990	0	2 216	3 206
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	17	0	633	650
BEZ PKD	0	0	0	7 237	2 075	33 664	42 976
OGÓŁEM	399	1 705	16 333	32 819	3 218	163 878	218 352

Tabela 10. Ekspozycje* z utratą wartości w podziale na województwa i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Województwo	Klasa ekspozycji						Razem
	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
dolnośląskie	0	0	61 855	12 451	407	52 384	127 097
kujawsko-pomorskie	0	0	79	4 619	27	6 320	11 045
lubelskie	0	1 838	0	4 735	287	12 360	19 220
lubuskie	0	0	11 509	294	11 219	11 274	34 296
łódzkie	0	0	3 743	3 308	134	8 201	15 386
małopolskie	0	0	19 203	3 069	5 308	83 708	111 288
mazowieckie	14 500	5 111	49 963	16 900	3 605	219 459	309 538
opolskie	0	0	0	3 075	215	4 747	8 037
podkarpackie	0	123	17 230	6 824	433	25 533	50 143
podlaskie	0	14	0	7 217	397	2 256	9 884
pomorskie	0	0	14 125	86	0	35 738	49 949
śląskie	0	0	15 005	202	0	89 876	105 083
świętokrzyskie	0	0	0	5 508	0	1 592	7 100
warmińsko-mazurskie	0	134	0	14 609	1 347	8 968	25 058
wielkopolskie	0	0	0	1 792	0	4 104	5 896
zachodniopomorskie	0	0	0	0	0	7	7
OGÓŁEM	14 500	7 220	192 712	84 689	23 379	566 527	889 027

* ekspozycje brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom w Grupie

Tabela 11. Odpisy z tytułu utraty wartości w podziale na województwa i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Województwo	Klasa ekspozycji						Razem
	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
dolnośląskie	0	0	4 034	4 884	402	12 471	21 791
kujawsko-pomorskie	0	0	0	1 678	15	2 624	4 317
lubelskie	0	1 587	0	4 106	283	5 277	11 253
lubuskie	0	0	0	288	98	3 300	3 686
łódzkie	0	0	136	1 581	131	3 914	5 762
małopolskie	0	0	32	3 066	92	11 403	14 593
mazowieckie	399	90	4 509	5 972	711	98 665	110 346
opolskie	0	0	0	1 558	64	2 322	3 944
podkarpackie	0	11	5 458	2 235	338	4 110	12 152
podlaskie	0	14	0	1 861	101	1 130	3 106
pomorskie	0	0	189	83	0	1 419	1 691
śląskie	0	0	1 975	199	0	7 149	9 323
świętokrzyskie	0	0	0	899	0	1 015	1 914
warmińsko-mazurskie	0	3	0	3 758	983	6 140	10 884
wielkopolskie	0	0	0	651	0	2 934	3 585
zachodniopomorskie	0	0	0	0	0	5	5
OGÓŁEM	399	1 705	16 333	32 819	3 218	163 878	218 352

Tabela 12. Struktura ekspozycji* według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Sekcja działalności	Klasa ekspozycji										Razem
	Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	Inne ekspozycje	
do 1 roku	4 470 585	13 412	12 717	2 048 330	1 766 631	539 515	56 566	110 612	248 668	989 948	10 256 984
powyżej 1 roku do 3 lat	55 427	48 888	3 707	198 325	885 710	259 467	44 949	16 025	0	72 824	1 585 322
powyżej 3 lat do 5 lat	15 799	67 858	7 722	29 330	379 285	277 543	16 766	37 988	0	0	832 291
powyżej 5 lat do 10 lat	3 022 453	160 439	17 177	124 901	1 253 002	599 329	56 748	65 466	0	0	5 299 515
powyżej 10 lat	0	87 288	2 068	14 638	1 576 773	842 809	196 173	156 068	0	0	2 875 817
OGÓLEM	7 564 264	377 885	43 391	2 415 524	5 861 401	2 518 663	371 202	386 159	248 668	1 062 772	20 849 929

* ekspozycja netto Grupy Kapitałowej po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

3.1.5. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i polityka zabezpieczeń

Bank stosuje następujące techniki redukcji ryzyka kredytowego:

- pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. Nr 235, poz. 1589 z późn. zm.);
- pomniejszanie wag ryzyka przypisywanych ekspozycjom kredytowym zabezpieczonym hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej w rachunku wymogów kapitałowych, na podstawie Załącznika nr 4 do Uchwały KNF nr 76/2010, z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz.Ur. KNF Nr 2, poz. 11 z późn. zm);
- techniki redukcji ryzyka kredytowego, zgodnie z załącznikiem nr 17 do ww. Uchwały KNF nr 76/2010, przy czym Bank stosuje się do wymagań opisanych w tym załączniku, w części dotyczącej banków stosujących metodę standardową wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego pod warunkiem, że ekspozycja kredytowa, w stosunku do której Bank zastosował ograniczenie ryzyka kredytowego, nie będzie generować kwoty ważonej ryzykiem wyższej niż identyczna ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone.

Tabela 13. Całkowita wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego dla każdej klasy ekspozycji na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Wartość ekspozycji netto* przed zastosowaniem technik redukcji ryzyka kredytowego	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego (z uwzględnieniem zabezpieczeń i wag ryzyka)
Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	7 564 264	0
Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego lub władz lokalnych	377 885	74 241
Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	43 391	38 513
Ekspozycje wobec instytucji	2 415 524	648 172
Ekspozycje wobec przedsiębiorców	5 861 401	4 913 770
Ekspozycje detaliczne	2 518 663	1 736 679
Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	371 202	129 737
Ekspozycje przeterminowane	386 159	479 322
Ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	248 668	248 668
Inne ekspozycje	1 062 772	874 804
OGÓLEM	20 849 929	9 143 906

* ekspozycje netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Ważnym elementem procesu ograniczania ryzyka kredytowego w Grupie są prawne zabezpieczenia wierzytelności. Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank i te spółki z Grupy, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy. Cel ten osiągnąć jest między innymi poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia – adekwatnego do podejmowanego ryzyka – o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wierzytelności. Podmioty Grupy oceniają jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

Grupa prowadzi rozbudowaną politykę zabezpieczeń, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe jak i osobiste. Stosowane formy zabezpieczeń to w szczególności:

- weksel in blanco,
- depozyt bankowy,
- kaucja pieniężna,

- blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym,
- poręczenie wg prawa cywilnego,
- poręczenie wekslowe,
- gwarancja,
- przelew wierzytelności na zabezpieczenie,
- cesja praw z umów ubezpieczenia,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku/przeniesienie własności,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości/ przeniesienie własności,
- zastaw rejestrowy,
- zastaw zwykły,
- zastaw finansowy,
- hipoteka,
- ubezpieczenie kredytu.

W celu redukcji ryzyka kredytowego Grupa przyjmuje zabezpieczenia osobiste, rzeczowe i instrumenty finansowe, stanowiące ochronę kredytową rzeczywistą oraz nierzeczywistą, w tym w szczególności:

- zdeponowane w Banku środki pieniężne;
- dłużne papiery wartościowe emitowane przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Narodowy Bank Polski;
- jednostki instytucji zbiorowego inwestowania;
- zdeponowane w banku będącym stroną trzecią środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne, na rachunku nie mającym charakteru powierniczego rachunku zastrzeżonego i objęte cesją lub przeniesieniem praw własności (nieodwołalnie) na rzecz Banku;
- polisy ubezpieczeniowe na życie, z których prawa zostały przeniesione na Bank lub na których został ustanowiony zastaw na rzecz Banku;
- gwarancje udzielone przez:
  - ✓ podmioty sektora publicznego, ekspozycje wobec których są traktowane jak ekspozycje wobec banków lub rządów centralnych w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
  - ✓ jednostki samorządu terytorialnego i władze lokalne,
  - ✓ banki

oraz inne zabezpieczenia pozwalające na pomniejszenie podstawy naliczania rezerwy celowej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. Nr 235, poz. 1589 z późn. zm.).

Tabela 14. Wartość ekspozycji zabezpieczonych uznanymi finansowymi zabezpieczeniami oraz gwarancjami lub kredytowymi instrumentami pochodnymi do wysokości kwoty zabezpieczonej na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Ekspozycja netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw	Nierzeczywista ochrona kredytowa		Rzeczywista ochrona kredytowa	
		Gwarancje	Kredytowe instrumenty pochodne	Zabezpieczenia finansowe	Pozostała rzeczywista ochrona kredytowa
Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	7 564 264	0	0	0	0
Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego lub władz lokalnych	377 885	0	0	0	0
Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	43 391	625	0	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	2 415 524	0	0	0	0
Ekspozycje wobec przedsiębiorców	5 861 401	476	0	0	0
Ekspozycje detaliczne	2 518 663	11 261	0	0	0
Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	371 202	0	0	0	0
Ekspozycje przeterminowane	386 159	2 200	0	0	0
Ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	248 668	0	0	0	0
Inne ekspozycje	1 062 772	0	0	0	0
OGÓŁEM	20 849 929	14 562	0	0	0

W celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych i podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe oraz gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej, podmioty Grupy oceniają i monitorują ustanowione zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego, a także ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego. W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest także pod uwagę jego wartość możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się.

W celu zmniejszenia ekspozycji na ryzyko kredytowe, przy ustanawianiu zabezpieczeń Grupa stosuje zasadę dywersyfikacji, zarówno w zakresie zabezpieczeń rzeczowych, jak i osobistych.

3.2. Ryzyko finansowe

Bank sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem w Grupie, w tym również ryzykiem finansowym związanym z działalnością podmiotów zależnych, wykonując uprawnienia właścicielskie wynikające z udziału Banku w kapitale zakładowym tych spółek.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie prowadzona jest identyfikacja, pomiar, limitowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego. Zarządzanie ryzykiem finansowym jest realizowane przy użyciu szerokiego zakresu metod i narzędzi z zachowaniem zasady ścisłego podziału obowiązków między obszary powstawania ryzyka, zarządzania ryzykiem i jego kontroli.

Najważniejszą rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym pełnią Rada Nadzorcza i Zarząd Banku. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem. Zarząd Banku odpowiada za zorganizowanie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem, w tym wdrożenie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą strategii i polityk zarządzania ryzykiem oraz procedur i limitów ograniczających ekspozycję Banku na ryzyko.

Istotną rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym pełnią ponadto:

- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, opiniujący projekty strategii i polityk, dotyczących zarządzania ryzykiem, projekty procedur pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli ryzyka oraz propozycje wysokości wartości granicznych ograniczających ekspozycję Banku na ryzyko;
- Departament Ryzyka Finansowego, odpowiadający za opracowywanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, projektowanie i wdrażanie metod pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka, bieżące monitorowanie ekspozycji na ryzyko na tle obowiązujących limitów, sporządzanie informacji o poziomie narażenia Banku na ryzyko;
- Departament Skarbu, odpowiedzialny za operacyjne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za monitorowanie i zarządzanie płynnością złotową i walutową Banku, utrzymanie portfela aktywów płynnych na poziomie zabezpieczającym płynność finansową Banku oraz dotrzymywanie płynnościowych norm nadzorczych, zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej i bankowej oraz zarządzanie pozycją walutową w ramach obowiązujących limitów.

W spółkach zależnych Grupy funkcjonują komórki/stanowiska ds. ryzyka, odpowiedzialne za rozwój metod monitorowania ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka finansowego oraz tworzenie i weryfikowanie procedur zarządzania ryzykiem.

Ryzyko płynności rozumiane jest jako niebezpieczeństwo utraty zdolności do terminowego wywiązania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji zagrożenie poniesienia dodatkowych kosztów związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. Celem Grupy w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest zabezpieczenie adekwatnego do potrzeb poziomu płynności, realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych.

Informacja dotycząca ekspozycji na ryzyko płynności i ryzyko rynkowe spółek zależnych jest elementem oceny ekspozycji na ryzyka, przekazywanej przez spółki zależne do Banku w okresach kwartalnych. W oparciu o informacje przekazywane przez spółki, Bank dokonuje oceny wpływu działalności spółek zależnych na ryzyko płynności i ryzyko rynkowe Banku jako podmiotu dominującego i całej Grupy. W związku z faktem, że ryzyko płynności w spółkach zależnych jest oceniane jako nieistotne, proces zarządzania płynnością Grupy jest przede wszystkim skoncentrowany w Banku.

Podstawowym celem zarządzania płynnością jest dostosowanie utrzymywanego poziomu płynności do rodzaju i rozmiarów prowadzonej działalności oraz zapewnienie posiadania i/lub łatwego dostępu do środków finansowych w wysokości zapewniającej pokrycie aktualnego lub potencjalnego zapotrzebowania na te środki ze strony klientów, w szczególności zrzeszonych banków spółdzielczych. Realizując powyższy cel Bank dąży do zwiększenia stabilności źródeł finansowania, w szczególności depozytów osób fizycznych oraz utrzymania bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych, zarówno nadzorczych, jak i wewnętrznych.

Kluczowe dla polityki Banku w zakresie utrzymania płynności jest zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych), umożliwiających jej przetrwanie. Wobec tak przyjętego celu, szczególnie istotne staje się utrzymanie wysokiej stabilności źródeł finansowania (w tym zagospodarowanie nadwyżek środków banków spółdzielczych) oraz zapewnienie możliwości upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie, bez istotnej utraty ich wartości.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami i specyfiką działalności, w tym m.in. poprzez:

- codzienne analizy wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, pozwalające na efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem obowiązku utrzymania rezerwy obowiązkowej na wymaganym poziomie);
- wyliczanie nadzorczych miar płynności;
- dzienny monitoring poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- analizy luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności/wymagalności;
- wyznaczanie i monitorowanie wykorzystania limitów finansowania portfela kredytowego, w tym finansowania kredytów o terminach zapadalności powyżej 1 roku oraz powyżej 10 lat,
- badanie osadu we wkładach deponowanych przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz klientów niebankowych;
- analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- analizy stopnia zrywalności depozytów terminowych i wcześniejszych spłat kredytów;
- kontrolę wykorzystania limitów zaangażowania dla banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych) oraz limitów zaangażowania w poszczególnych krajach.

Do badania poziomu płynności finansowej w spółkach zależnych wykorzystywane są natomiast takie wskaźniki jak:

- wskaźnik bieżącej płynności, mierzony relacją majątku obrotowego do zobowiązań bieżących;
- wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy do zobowiązań bieżących;
- analiza urealnionych przepływów gotówkowych, uwzględniająca terminy pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

Bank posiada procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia zagrożenia utraty płynności, obejmujące m.in.: monitoring kształtowania się czynników uznanych za oznaki zagrożenia utraty płynności, scenariuszowe analizy zdolności do zaspokojenia zapotrzebowania na środki płynne w przypadku kryzysu

płynności w Banku, jak również w sektorze bankowym, kalkulacje wskaźników pomocniczych płynności, pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności relacji pomiędzy poszczególnymi pozycjami bilansowymi.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania płynnością zapewnia codzienny monitoring ekspozycji na ryzyko płynności. Dzielne raporty obrazujące bieżącą sytuację płynnościową Banku, przekazywane są członkom Zarządu Banku i zainteresowanym, merytorycznym komórkom Banku. Nie rzadziej niż raz w miesiącu, informacje, raporty i wnioski dotyczące ryzyka płynności, są przedmiotem posiedzeń Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz obrad Zarządu Banku, a raz w kwartale prezentowane są Radzie Nadzorczej Banku.

Obowiązujący w Banku system limitów, obejmuje wszystkie istotne obszary występowania ryzyka płynności. Odnotowywane w 2012 r. przypadki przekroczenia/niedotrzymania limitów miały charakter incydentalny i nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa funkcjonowania Banku.

Ryzyko rynkowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty na bilansowych i pozabilansowych instrumentach finansowych w wyniku zmiany cen rynkowych, w szczególności stawek procentowych, kursów wymiany walut i cen instrumentów rynku kapitałowego. Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmian cen rynkowych na sytuację finansową Grupy, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów.

Do najważniejszych rodzajów ryzyka rynkowego występujących w działalności Grupy należy zaliczyć ryzyko stopy procentowej i ryzyko cen instrumentów kapitałowych. W związku z faktem, że skala działalności handlowej Banku jest znacząca, zarządzanie ryzykiem rynkowym prowadzone jest odrębnie dla księgi bankowej i księgi handlowej.

Ryzyko walutowe rozumiane jest jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian kursów walutowych na sytuację Grupy i wynika z utrzymywania otwartych pozycji w walutach obcych, powstających w związku z prowadzeniem działalności obejmującej, m.in. zaciąganie zobowiązań walutowych i inwestowanie w walutowe instrumenty finansowe, na rzecz klientów oraz na rachunek własny.

Z punktu widzenia struktury bilansu Grupy, jej oferty produktowej i profilu klienta, za szczególnie istotne rodzaje ryzyka walutowego uznaje się ryzyko kursowe i ryzyko kraju.

Ryzyko kursowe wiąże się z negatywnym wpływem fluktuacji notowań walut na sytuację ekonomiczno-finansową Grupy.

Ryzyko kraju jest z kolei definiowane jako możliwość wystąpienia strat związanych z operacjami przeprowadzanymi z nierezydentami, które wynikają z sytuacji w kraju nierezydenta. Na ryzyko kraju składają się w szczególności:

- ryzyko związane z niewypłacalnością rządu i agend rządowych;
- ryzyko związane z możliwością wprowadzenia ograniczeń w płatnościach zagranicznych;
- ryzyko związane ze znacznym wzrostem udziału złych kredytów w systemie bankowym danego kraju.

Ryzyko walutowe zidentyfikowane jest przede wszystkim w działalności Banku. Poziom ekspozycji na ryzyko walutowe w spółkach zależnych utrzymywał się na bardzo niskim poziomie.

Pomiaru ekspozycji na ryzyko walutowe Bank dokonuje z wykorzystaniem metody wartości zagrożonej (VaR), pozwalającej oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami notowań walut. Uzupełnieniem dziennych analiz opartych o metodę VaR są testy warunków skrajnych (stress testing), pokazujące wielkość możliwej straty w sytuacjach bardzo niekorzystnych (kryzysowych) zmian kursów.

Ze względu na utrzymywanie całkowitej pozycji walutowej na poziomie nieprzekraczającym 2 % kapitałów Grupy, według stanu na 31.12.2012 r. Grupa nie była zobowiązana do tworzenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego.

Ryzyko instrumentów kapitałowych definiowane jest jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen instrumentów kapitałowych na sytuację finansową Grupy. Powyższe ryzyko wynika z prowadzenia działalności inwestycyjnej, polegającej na utrzymywaniu pozycji, dla których spodziewany jest wzrost ich wyceny rynkowej lub otrzymanie dodatkowych przychodów z tytułu dywidendy. W celu utrzymania ryzyka pod kontrolą, Bank stosował trzy rodzaje limitów na działalność inwestycyjną: limity zaangażowania, limity VaR oraz limity maksymalnej straty.

Działalność inwestycyjna Banku na rynku kapitałowym w 2012 r. była prowadzona w dwóch podstawowych obszarach, tj. inwestycje na GPW oraz inwestycje w certyfikaty i jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych. Biorąc pod uwagę wysokie ryzyko związane z inwestycjami na GPW, mogące w dłuższej perspektywie wpłynąć negatywnie na interesy akcjonariuszy, Bank w 2012 r. zlikwidował portfel inwestycji kapitałowych na GPW.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych, tworzony przez Grupę na koniec 2012 r. wynikał z pozycji w akcjach, utrzymywanej przez Dom Maklerski Banku BPS S.A.

Ryzyko rynkowe w księdze handlowej definiowane jest jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen instrumentów dłużnych księgi handlowej (w tym także instrumentów wynikających z dekompozycji pozabilansowych transakcji terminowych) na sytuację finansową Grupy. W celu utrzymania ryzyka pod kontrolą, Grupa stosowała limity zaangażowania, limity VaR oraz limity straty.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych tworzony przez Grupę według stanu na 31.12.2012 r. wynikał przede wszystkim z pozycji w pozabilansowych transakcji terminowych będących w portfelu Banku. Wymóg z tytułu ryzyka szczególnego stóp procentowych był konsekwencją utrzymywania portfela handlowego dłużnych papierów wartościowych przez Dom Maklerski.

Informacje o wartościach wymogów kapitałowych dla Grupy

Łączny wymóg z tytułu ryzyka rynkowego ukształtował się na poziomie 3 135 tys. zł, z tego:

– wymóg z tytułu ryzyka walutowego	0 tys. zł;
– wymóg z tytułu ryzyka cen towarów	0 tys. zł;
– wymóg z tytułu ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych	16 tys. zł;
– wymóg z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	2 162 tys. zł;
– wymóg z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych	957 tys. zł.

Informacje dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta w zakresie transakcji z portfela handlowego, przeprowadzanych z bankami (z wyłączeniem banków spółdzielczych)

Grupa definiuje ryzyko kontrahenta jako ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta transakcji przed ostatecznym terminem rozliczeniem tej transakcji. Biorąc pod uwagę profil działalności poszczególnych spółek Grupy, ryzyko to dotyczyło wyłącznie Banku i było związane z pozagiełdowymi transakcjami pochodnymi.

Bank, zawierając transakcje pochodne z bankami, wymagał od nich zabezpieczeń w ramach umów ramowych, w tym umów ISDA. Podstawową metodą zabezpieczenia ryzyka kredytowego dla transakcji pochodnych było ustanowienie depozytu zabezpieczającego. Zasady tworzenia rezerw związanych z ryzykiem kontrahenta w zakresie transakcji przeprowadzanych z bankami definiują „Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych”.

W ramach ryzyka kontrahenta Bank rozróżnia:

- ryzyko przedrozliczeniowe, tj. ryzyko straty z tytułu upadłości kontrahenta w trakcie trwania transakcji;
- ryzyko rozliczeniowe, tj. ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz partnera do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

Bank zarządza ryzykiem kredytowym kontrahenta poprzez system limitów zaangażowania Banku BPS S.A. wobec banków krajowych i zagranicznych. Limity te dotyczą w szczególności zaangażowania z tytułu:

- transakcji wymiany walutowej (FX spot, FX swap, FX forward);
- transakcji FRA;
- transakcji swapów odsetkowych: IRS, CIRS, OIS.

Wykorzystanie powyższych limitów monitorowane jest w trybie dziennym, a komórką organizacyjną Banku odpowiedzialną za monitoring jest Departament Ryzyka Finansowego (DRF). Zgodnie z przyjętymi procedurami wewnętrznymi dotyczącymi sporządzania dziennego raportu wykorzystania limitów ryzyka finansowego, DRF raportuje zaangażowanie wobec poszczególnych banków w przypadkach, gdy wykorzystanie limitu dla danego banku przekracza 80 %. Informacja o wykorzystaniu obowiązujących limitów całkowitych dla banków przekazywana jest: Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządowi Banku – w okresach miesięcznych oraz Radzie Nadzorczej Banku – w okresach kwartalnych.

Metodologia wyznaczania limitów dla krajowych banków komercyjnych opiera się o ocenę sytuacji finansowej każdego z podmiotów na podstawie przekazywanych danych ze sprawozdawczości obowiązkowej, natomiast w przypadku zagranicznych banków komercyjnych – o ratingi zewnętrzne przyznane danemu bankowi przez uznane agencje ratingowe.

Wykorzystanie limitu całkowitego zaangażowania wobec banku komercyjnego ustalane jest poprzez pomnożenie odpowiedniej wagi ryzyka dla danego instrumentu oraz kwoty transakcji. W przypadku stwierdzenia przekroczenia limitu:

- DRF niezwłocznie informuje o tym fakcie komórkę organizacyjną Banku odpowiedzialną za przestrzeganie danego limitu;
- komórka organizacyjna Banku jest zobowiązana do pilnego przekazania do DRF wyjaśnienia przyczyn zaistnienia przekroczenia, wraz z opisem działań podjętych w celu ograniczenia zaangażowania wobec banku komercyjnego do poziomu akceptowanego przez Bank.

W 2012 roku całkowite limity zaangażowania wobec banków krajowych i zagranicznych były przestrzegane.

Zgodnie z zawartymi przez Bank umowami wartość składanych zabezpieczeń kredytowych, związanych z realizacją transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi nie jest uzależniona od oceny wiarygodności kredytowej Banku.

Według stanu na dzień 31.12.2012 roku Bank:

- nie stosował saldowania ekspozycji jako techniki ograniczania ryzyka kredytowego (w związku z powyższym wartość godziwa brutto kontraktów była równa wartości netto);
- nie posiadał w portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

Dodatnia wartość godziwa z tytułu transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi według stanu na koniec 2012 r. wyniosła 13 337 tys. zł.

Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

Podstawę zarządzania ryzykiem stopy procentowej stanowią wewnętrzne regulacje Banku, w szczególności strategia i polityka zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, opracowane z uwzględnieniem kluczowych zagadnień zawartych w przepisach prawnych, w tym w rekomendacjach nadzoru bankowego. Zgodnie z „Polityką zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku BPS S.A.” celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie zmienności wyniku finansowego, w tym wyniku odsetkowego oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału, wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach niezagrażających bezpieczeństwu Banku, a tym samym również Grupy. Ze względu na specyfikę działalności spółek zależnych, podstawowe znaczenie w zarządzaniu ekspozycją na ryzyko stopy procentowej Grupy ma zarządzanie tym ryzykiem w Banku, dla 4 wyodrębnionych jego kategorii, tj. dla:

- ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania – ryzyka odnoszącego się głównie do portfela bankowego i wyrażającego się w zagrożeniu przychodów Banku, przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie, powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek;
- ryzyka bazowego – ryzyka związanego z niedoskonałym powiązaniem (korelacją) stawek bazowych (rynkowych i podstawowych stóp NBP) instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, w przypadku, gdy instrumenty te mają jednakowe okresy przeszacowania;
- ryzyka opcji klienta – ryzyka wynikającego z wpisania w produkty bankowe prawa, które pozwala kredytobiorcy przed terminem umownym spłacić część lub całość należności, a deponentowi daje możliwość wycofania środków w dowolnym momencie; opcje są zwykle realizowane, gdy stanowi to korzyść dla

ich posiadacza, tj. klienta, natomiast nie jest opłacalne dla sprzedawcy opcji, czyli Banku; instrumenty zawierające opcje klienta są najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu bankowym;

- ryzyka krzywej dochodowości – ryzyka polegającego na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi, dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku, ale odnoszącymi się do różnych terminów przeszacowania.

„Strategia zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku BPS S.A.” ustala system limitów, definiujących akceptowalny poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej, w zakresie 4 powyższych kategorii. Bank posiada, przyjęte uchwałami Zarządu Banku, wewnętrzne procedury postępowania w przypadku stwierdzenia przekroczenia limitów, obejmujące m.in. zasady informowania organów Banku o niedotrzymaniu wartości granicznych oraz wskazujące komórki odpowiedzialne za podjęcie działań ograniczających narażenie na ryzyko rynkowe do poziomów akceptowanych przez Bank.

Za monitorowanie limitów ryzyka stopy procentowej odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Finansowego, który, w przypadku stwierdzenia przekroczenia któregoś z limitów, zobowiązany jest do sporządzenia pisemnej informacji o tym fakcie i przekazania jej do wiadomości członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz członkom Zarządu Banku.

Pomiaru ekspozycji na ryzyko stopy procentowej Bank dokonuje z wykorzystaniem następujących metod i analiz:

- metoda wartości zagrożonej (VaR) – pomiar ryzyka dla instrumentów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu, pozwalający oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami stóp procentowych;
- stress testy dla portfela instrumentów stopy procentowej – dokonywane w oparciu o model VaR, przy założeniu maksymalnych historycznych (w okresie co najmniej 2 lat) zmian rynkowych stóp procentowych dla wybranych instrumentów, szacunki potencjalnych strat na portfelu papierów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu;
- metoda luki niedopasowania terminów przeszacowania;
- symulacje możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku;
- analiza ryzyka bazowego i ryzyka opcji klienta;
- analiza wpływu zmiany stóp procentowanych na wartość ekonomiczną kapitału;
- analiza wrażliwości wartości portfela handlowego i subinwestycyjnego dłużnych papierów wartościowych na zmiany warunków rynkowych w ramach pomiaru BPV (wartość punktu bazowego – Basis Point Value – jest miarą informującą, o ile zmieni się cena instrumentu finansowego przy wzroście jego rynkowej rentowności do wykupu o 1 punkt bazowy).

Pomiar ryzyka stopy procentowej odbywa się w cyklach miesięcznych, z wyjątkiem analiz metodą duration i metodą VaR, dla których obowiązuje cykl dzienny. Wyniki pomiaru ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej prezentowane są w dziennym raporcie wykorzystania limitów, przekazywanym członkom Zarządu Banku oraz dyrektorom merytorycznych komórek organizacyjnych Banku. Informacja na temat ekspozycji na ryzyko rynkowe spółek zależnych jest elementem oceny ekspozycji na ryzyka, przekazywanej przez ww. spółki do Banku w okresach kwartalnych.

Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym Banku i jego funduszach własnych, za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe. Oszacowana na 31 grudnia 2012 r. dla ryzyka bazowego potencjalna zmiana wyniku odsetkowego w horyzoncie najbliższego roku wyniosła 10,4 mln zł i stanowiła 3,8 % rocznego wyniku z tytułu odsetek oraz 1,0 % kapitałów własnych, natomiast dla ryzyka terminów przeszacowania potencjalny spadek wyniku odsetkowego skalkulowano na 11,8 mln zł, tj. na kwotę stanowiącą 4,2 % wyniku odsetkowego za 2012 r. i 1,1 % funduszy własnych na 31 grudnia 2012 r.

Analiza wpływu zmiany stóp procentowanych o 2,0 pp. na wartość ekonomiczną kapitału wykazała, że w scenariuszu negatywnym, tj. przy równoległym przesunięciu krzywej dochodowości o 200 pb w dół, wartość ekonomiczna kapitału obniży się o 7,2 mln zł, tj. 0,90 % kapitałów własnych Banku na 31 grudnia 2012 r.

Analizy ryzyka stopy procentowej przeprowadzane w 2012 roku wskazywały, że poziom ekspozycji Banku na wszystkie rodzaje tego ryzyka był umiarkowany. Limity dla ryzyka stopy procentowej, zdefiniowane w Strategii zarządzania ryzykiem rynkowym, były przestrzegane.

3.3. Ryzyko operacyjne

System zarządzania ryzykiem operacyjnym Grupy wdrożono według postanowień Uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego, co w szczególności przejawia się jasnym określeniem kompetencji i zadań w zakresie nadzorowania i kontroli systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak również w zakresie realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.

Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku BPS S.A. w roku 2012 wyznaczały:

- Strategia zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. na lata 2011-2013 – w której określono najistotniejsze cele zarządzania ryzykiem operacyjnym do końca 2013 roku;
- Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym – zawierająca opis struktury organizacyjnej oraz model procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku.

Głównym celem strategicznym była optymalizacja systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach Grupy.

Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie składa się z:

- Rady Nadzorczej;
- Zarządu Banku;
- Komórek/stanowisk dedykowanych do zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Do najważniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym w poszczególnych spółkach Grupy należą – w przypadku:

- Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad systemem zarządzania ryzykiem oraz zatwierdzanie dokumentów strategicznych w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- Zarządu Banku – opracowanie i wprowadzenie dokumentów strategicznych w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym;

- Komórek/stanowisk dedykowanych do zarządzania ryzykiem – bieżące zarządzanie ryzykiem poprzez rejestrację i akceptację zdarzeń operacyjnych w bazie służącej do ich ewidencji, monitorowanie i raportowanie Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego.

Dodatkowo, w przypadku Banku w strukturze zarządzania ryzykiem operacyjnym funkcjonują:

- Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO), który opiniuje projekty aktów normatywnych odnoszących się do zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku oraz materiały informacyjne na temat ryzyka operacyjnego Banku przekazywane Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej. Komitet rekomenduje Zarządowi Banku do zatwierdzenia listę i limity Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI – Key Risk Indicators);
- Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym, które odpowiada za prawidłową realizację procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Biuro przygotowuje projekty aktów normatywnych w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz informacje dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego Banku;
- Samodzielne Stanowisko Kontroli Ryzyk, które dokonuje kontroli aktów normatywnych regulujących zarządzanie ryzykiem operacyjnym Banku oraz kontroli realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem;
- jednostki i komórki organizacyjne Banku, które uczestniczą w procesie ewidencjonowania danych dotyczących zdarzeń operacyjnych oraz dostarczają dane do wyliczenia KRI.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka i jest realizowany w sposób ciągły.

Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante (zdarzenia potencjalne) poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego oraz analizę scenariuszy, a także ex post (zdarzenia rzeczywiste) poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych w dedykowanym systemie.

Ryzyko operacyjne ex ante jest identyfikowane w celu zapobiegania powstawaniu nieakceptowanego poziomu ryzyka operacyjnego w procesach realizowanych przez Grupę.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego jest mierzony za pomocą wskaźników KRI, przy czym definicje KRI są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego. Określone zostały limity dla wskaźników KRI.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku jest wspierany przez system informatyczny AZRO (Risk Operon). Analogiczne systemy zarządzania ryzykiem operacyjnym zostały wdrożone w podmiotach należących do Grupy.

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje informację kwartalną dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej na temat narażenia na ryzyko operacyjne. Informacja ta zawiera:

- analizę zdarzeń rzeczywistych i incydentów zarejestrowanych w systemie AZRO;
- analizę strat poniesionych przez Bank z tytułu zrealizowanego ryzyka operacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem strat istotnych;
- analizę wartości Kluczowych Wskaźników Ryzyka, w tym analizę wartości Kluczowych Wskaźników Ryzyka Braku Zgodności;

- wartość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczona metodą podstawowego wskaźnika (BIA).

Ponadto, Zarządowi Banku prezentowana jest bieżąca informacja o istotnych stratach z tytułu ryzyka operacyjnego.

Bank otrzymuje od podmiotów Grupy raporty dotyczące poziomu strat wynikających ze zmaterializowania się ryzyka operacyjnego.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków zrealizowania tego ryzyka:

- modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego;
- zabezpieczenia fizyczne;
- zabezpieczenia finansowe (ubezpieczenia).

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego obliczany jest metodą podstawowego wskaźnika, zgodnie z postanowieniami Uchwały 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (z późn. zm.). Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego dla Banku za rok 2012 wyniósł 40 085 tys. zł, natomiast dla Grupy 43 921 tys. zł.

4. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym

Według stanu na 31 grudnia 2012 roku Grupa wykazywała w portfelu bankowym ekspozycje kapitałowe na łączną kwotę 316,3 mln zł, w całości zakwalifikowane jako dostępne do sprzedaży.

Tabela 15. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2012
Notowane kapitałowe papiery wartościowe, z tego:	52 026
- emitowane przez podmioty sektora finansowego	135
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	51 891
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe, z tego:	264 230
- emitowane przez inne banki	16 277
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	245 008
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	2 945
Razem	316 256

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży Grupa wycenia w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do wyceny według zamortyzowanego kosztu, odnosi na skonsolidowany kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega

rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego składnika aktywów, zaklasyfikowanego do portfela dostępnego do sprzedaży, wcześniej ujęte zwiększenia wartości z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę Grupa odnosi do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu dywidend” w momencie ustanowienia prawa do otrzymania płatności. Przychody z tytułu dywidend Grupy na koniec 2012 roku wyniosły 10,3 mln zł.

Jeżeli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, wówczas aktywa te Grupa ujmuje według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa rozpoznaje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

W 2012 r. na instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży Grupa wygenerowała stratę w wysokości 68,5 mln zł.

5. Fundusze własne

Fundusze własne na potrzeby adekwatności kapitałowej wyliczane są w oparciu o postanowienia Ustawy Prawo bankowe oraz Uchwały Nr 325/2011 KNF z dnia 20 grudnia 2011 r.

Fundusze własne Grupy składają się z funduszy podstawowych i funduszy uzupełniających.

Fundusze podstawowe obejmują:

- fundusze zasadnicze rozumiane jako wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy, kapitał zapasowy oraz kapitały rezerwowe;
- fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej;
- wynik finansowy z lat ubiegłych;
- udziały niekontrolujące.

Fundusze podstawowe pomniejszone są o:

- wartości niematerialne i prawne wycenione według wartości bilansowej;
- zaangażowania kapitałowe Banku w instytucje finansowe, instytucje kredytowe, banki krajowe – w wysokości 50 % tych zaangażowań;
- niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych, zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

W skład funduszy uzupełniających Grupy wchodzi:

- zobowiązania podporządkowane;
- niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży – w wysokości 80 % ich wartości przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym.

Fundusze uzupełniające pomniejszane są o zaangażowania kapitałowe Banku w instytucje finansowe, instytucje kredytowe, banki krajowe – w wysokości 50 % tych zaangażowań.

Zgodnie z Art. 128 ust. 6 pkt 1 Ustawy Prawo bankowe oraz § 10 Uchwały Nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. (z późniejszymi zmianami) w kalkulacji współczynnika wypłacalności uwzględniona została suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego. Kapitał krótkoterminowy utworzony został z zysku rynkowego.

Tabela 16. Fundusze własne Grupy według stanu na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2012	Struktura
Fundusze podstawowe (Tier 1)	659 788	63,09%
Kapitał zakładowy	315 331	30,15%
Akcje własne	-3 980	-0,38%
Kapitał zapasowy	386 293	36,94%
Kapitał rezerwowy	24 635	2,36%
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	19 700	1,88%
Wynik z lat ubiegłych	16 444	1,57%
Wartości niematerialne i prawne wycenione według wartości bilansowej	-67 151	-6,42%
Zaangażowanie kapitałowe	-3 498	-0,33%
Niezrealizowane straty na instrumentach finansowych zakwalifikowanych, jako dostępne do sprzedaży	-62 233	-5,95%
Akcjonariusze niekontrolujący	34 247	3,27%
Fundusze uzupełniające (Tier 2)	386 071	36,91%
Zobowiązania podporządkowane	311 885	29,82%
Niezrealizowane zyski na instrumentach finansowych zaklasyfikowanych, jako dostępne do sprzedaży	77 684	7,42%
Zaangażowanie kapitałowe	-3 498	-0,33%
RAZEM FUNDUSZE WŁASNE	1 045 859	100,00%
Kapitał krótkoterminowy (Tier 3)	4 001	-
SUMA FUNDUSZY WŁASNYCH I KAPITAŁU KRÓTKOTERMINOWEGO	1 049 860	-

6. Adekwatność kapitałowa

6.1. Regulacyjne wymogi kapitałowe (Filar I NUK)

Na dzień 31 grudnia 2012 r. skala działalności handlowej Banku i Grupy była znacząca, dlatego też wyliczane były następujące wymogi kapitałowe:

- ryzyko kredytowe – w tym ryzyko kredytowe instrumentów z księgi bankowej oraz ryzyko kredytowe kontrahenta,
- ryzyko rynkowe – w tym ryzyko cen instrumentów kapitałowych portfela handlowego oraz ryzyko ogólne stóp procentowych,
- ryzyko operacyjne.

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze Grupa stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Uchwale 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 roku w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (z późn. zm.).

Zgodnie z wymogami regulacyjnymi KNF, w obszarze ryzyka operacyjnego Grupa stosuje metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach), natomiast w obszarze ryzyka rynkowego wykorzystuje metody standardowe.

Tabela 17. Regulacyjny wymóg kapitałowy (w tys. zł) oraz współczynnik wypłacalności według stanu na 31.12.2012 r.

Wyszczególnienie	31.12.2012
Ryzyko kredytowe	731 512
Ryzyko rynkowe	3 135
Ryzyko operacyjne	43 921
Łączny wymóg kapitałowy	778 568
Współczynnik wypłacalności	10,8%

Tabela 18. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według rodzaju ekspozycji na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Pierwotna wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy
Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji bilansowych	18 825 675	18 485 274	8 829 699	706 375
Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji pozabilansowych	2 364 794	2 364 655	314 207	25 137
Razem wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	21 190 469	20 849 929	9 143 906	731 512

Tabela 19. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według klas ekspozycji na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Pierwotna wartość ekspozycji	Podział ekspozycji przez współczynniki konwersji ekspozycji pozabilansowych				Wartość ekspozycji po uwzględnieniu współczynnika konwersji ekspozycji pozabilansowych	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy razem dla ryzyka kredytowego
		0%	20%	50%	100%			
Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	7 564 264	0	0	0	0	7 564 264	0	0
Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego lub władz lokalnych	377 892	6 232	35	2 086	0	371 207	74 241	5 939
Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	43 880	3 419	584	735	0	38 513	38 513	3 081
Ekspozycje wobec instytucji	2 417 450	228 159	729 438	115 295	194	1 512 687	648 172	51 854
Ekspozycje wobec przedsiębiorców	5 959 028	786 559	36 398	189 166	35 760	5 148 168	4 913 770	393 102
Ekspozycje detaliczne	2 563 126	148 851	18 166	53 976	3 995	2 315 572	1 736 679	138 934
Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	373 975	0	335	515	0	370 676	129 737	10 379
Ekspozycje przeterminowane	579 414	3 884	0	2	0	380 074	479 322	38 346
Ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	248 668	0	0	0	0	248 668	248 668	19 893
Inne ekspozycje	1 062 772	0	0	0	0	874 804	874 804	69 984
RAZEM	21 190 469	1 177 104	784 956	361 775	39 949	18 824 633	9 143 906	731 512

Tabela 20. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według wagi ryzyka kontrahenta na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Waga ryzyka	Pierwotna wartość ekspozycji	Podział ekspozycji przez współczynniki konwersji ekspozycji pozabilansowych				Wartość ekspozycji po uwzględnieniu współczynnika konwersji ekspozycji pozabilansowych	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy razem dla ryzyka kredytowego
		0%	20%	50%	100%			
0%	7 759 226	0	0	0	0	7 759 226	0	0
20%	822 860	6 232	35	2 086	0	816 185	163 237	13 059
35%	371 202	0	336	515	0	370 676	129 737	10 379
50%	1 952 346	228 159	729 438	115 295	194	1 095 936	547 968	43 837
75%	2 525 924	148 851	18 166	53 975	3 995	2 322 833	1 742 124	139 370
100%	7 552 114	789 978	36 981	189 904	35 760	6 257 650	6 257 650	500 612
150%	206 797	3 884	0	0	0	202 127	303 190	24 255
RAZEM	21 190 469	1 177 104	784 956	361 775	39 949	18 824 633	9 143 906	731 512

6.2. Kapitał wewnętrzny (Filar II NUK)

Grupa wyznacza kapitał wewnętrzny, zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku oraz w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka, występujących w działalności Grupy oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

W procesie oceny istotności wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność Grupy oceniane są następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe w księdze handlowej, walutowe, koncentracji, stopy procentowej w księdze bankowej, płynności, kapitałowe, cyklu gospodarczego, strategiczne, utraty reputacji, modeli, transferowe, kraju, rezydualne, prawne oraz systemów informatycznych.

Dla ryzyk ocenionych jako istotne wyznaczony zostaje kapitał wewnętrzny. Przy wyliczeniu kapitału wewnętrznego Grupa przyjmuje średnią ważoną wartość z dwóch metod:

- oddolnej, stanowiącej sumę wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na poszczególne ryzyka istotne,
- odgórnej (EAR), wyznaczającej kapitał, który zainwestowany po stopie wolnej od ryzyka pokryje potencjalny spadek zysków.

Tabela 21. Kapitał wewnętrzny dla ryzyk uznanych jako istotne według stanu na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2012
Ryzyka Filaru I	778 568
kredytowe	731 512
rynkowe	3 135
operacyjne	43 921
Ryzyka Filaru II	101 500
rynkowe	568
stopy procentowej w księdze bankowej	86 095
cyklu gospodarczego	10 459
strategiczne*	0
modeli	4 378
Kapitał wewnętrzny metoda oddolna	880 068
Kapitał wewnętrzny metoda odgórna	1 250 672
Kapitał wewnętrzny	991 249
Fundusze własne wraz z kapitałem krótkoterminowym	1 049 860
Relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego	94,42%

* ryzyko strategiczne uznawane jest zawsze jako istotne. Wielkość kapitału wewnętrznego alokowanego na to ryzyko uzależniona jest od poziomu jego istotności. Według stanu na 31.12.2012 r. poziom istotności ryzyka strategicznego oceniono jako niski, dlatego też nie wyliczono kapitału z tego tytułu.

W 2012 r. Grupa spełniała wymogi regulacyjne w zakresie adekwatności kapitałowej.

7. Informacja dotycząca zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

Zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze określone zostały w „Polityce zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Powyższa Polityka przyjęta została uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 23 sierpnia 2012 roku. W procesie ustalania jej zasad czynny udział brali członkowie Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej. Powołany został Komitet ds. Wynagrodzeń, składający się z 3 członków Rady Nadzorczej, który wydaje opinie na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku. W procesie ustalania Polityki Bank nie korzystał z pomocy konsultanta zewnętrznego.

Wynagrodzenie w Banku jest tak ukształtowane, iż jego część stanowi wynagrodzenie zmienne uzależnione od wyników pracy.

„Polityka zmiennych składników wynagrodzeń” objęła swoim zasięgiem tylko członków Zarządu Banku. Przyjęto zasadę wypłaty premii za roczne okresy kalendarzowe, pod warunkiem pozytywnej oceny efektów pracy. Odroczeniu premii na okres 3 lat podlega 45 % lub 60 %, w zależności od wysokości, całkowitego wynagrodzenia zmiennego. Odroczonego wypłacana jest w trzech równych ratach zgodnie z zasadą:

- pierwsza rata płatna jest po zakończeniu drugiego roku (licząc od dnia 1 stycznia roku, za który przyznane zostało wynagrodzenie zmienne), w terminie 14 dni od dnia podjęcia uchwały, zawierającej wyniki oceny w tym drugim roku;
- druga rata płatna jest po zakończeniu trzeciego roku (licząc od dnia 1 stycznia roku, za który przyznane zostało wynagrodzenie zmienne), w terminie 14 dni od dnia podjęcia uchwały, zawierającej wyniki oceny w tym trzecim roku;
- trzecia rata płatna jest po zakończeniu czwartego roku (licząc od dnia 1 stycznia roku, za który przyznane zostało wynagrodzenie zmienne), w terminie 14 dni od dnia podjęcia uchwały, zawierającej wyniki oceny w tym czwartym roku.

Przyjęte kryteria oceny efektów pracy członków Zarządu Banku to: zysk brutto, stopa zwrotu z kapitału własnego, C/I, realizacja przyjętej Strategii Banku oraz realizacja planu finansowego.

Tabela 22. Dane dotyczące osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku BPS S.A. w rozumieniu § 28 ust. 1 Uchwały KNF nr 258/2011 - Członkowie Zarządu Banku według stanu na 31.12.2012 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie		Wartości liczbowe	Komentarz
Liczba osób otrzymujących wynagrodzenie za rok 2012		3	Z wyłączeniem byłych członków Zarządu Banku na dzień 31.12.2012 r.
Wynagrodzenie całkowite za rok 2012 (w tys. PLN)		1 653,5	Wynagrodzenie całkowite nie zawiera wynagrodzenia zmiennego wypłaconego w 2012 roku za rok 2011 oraz pozostałych korzyści. Szczegółowe informacje dotyczące wynagrodzenia zmiennego wypłaconego w 2012 r. zostały przedstawione w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2012 rok.
Wartość wynagrodzenia (w tys. PLN) za rok 2012 w podziale na:	Wynagrodzenie stałe	1 653,5	Wynagrodzenie stałe zawiera wynagrodzenie zasadnicze.
	Wynagrodzenie zmienne	0	Nowymi zasadami dotyczącymi wynagrodzeń zostało objęte wynagrodzenie zmienne za 2012 r., które zostanie wypłacone w 2013 r.
Forma wynagrodzenia zmiennego za rok 2012	Wynagrodzenie płatne w gotówce	0	Nowymi zasadami dotyczącymi wynagrodzeń zostało objęte wynagrodzenie zmienne za 2012 r., które zostanie wypłacone w 2013 r.
	Wynagrodzenie płatne w instrumentach	0	Nowymi zasadami dotyczącymi wynagrodzeń zostało objęte wynagrodzenie zmienne za 2012 r., które zostanie wypłacone w 2013 r.
Wartość wynagrodzenia za rok 2012 z odroczoną wypłatą	Część już przyznana	0	Nowymi zasadami dotyczącymi wynagrodzeń zostało objęte wynagrodzenie zmienne za 2012 r., które zostanie wypłacone w 2013 r.
	Część jeszcze nieprzyznana	0	Nowymi zasadami dotyczącymi wynagrodzeń zostało objęte wynagrodzenie zmienne za 2012 r., które zostanie wypłacone w 2013 r.
Wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami		0	Nowymi zasadami dotyczącymi wynagrodzeń zostało objęte wynagrodzenie zmienne za 2012 r., które zostanie wypłacone w 2013 r.
Wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym		0	
Wartość płatności związanych z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym		0	
Liczba osób otrzymujących płatności związane z podjęciem zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym		0	
Liczba osób związanych z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym		0	
Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby związana z podjęciem zatrudnienia		0	
Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby związana z zakończeniem zatrudnienia		0	